

Ongelijkheid Kansen van generatie op generatie overgedragen

De verschillen tussen kansrijk en kansarm zijn enorm in Amsterdam – en worden alleen maar groter. Welke gevolgen heeft die kloof voor de bewoners van de stad? En kan het tij nog worden gekeerd?

Je wieg in Zuid?

Malika Sevil
AMSTERDAM

In de koelkast van basisschool De Polstok in Bijlmer-Oost liggen etenswaren met namen van onderwijzers erop: Bart of Naomi. Maar er liggen ook brood, beleg en zuivel met daarop een stickertje 'kind', bedoeld voor iedere leerling die om eten vraagt. En dat zijn er steeds meer, zegt Bart Vervoort, al dertien jaar schooldirecteur in de Bijlmer, de laatste tweeënhalf jaar van De Polstok.

"De afgelopen anderhalve maand heb ik meer boterhammen en beleg moeten uitdelen dan de vijf jaar hiervoor," zegt Vervoort. Hoe gaat dat dan? Een leerling vraagt aan hem of er iets te eten is. Naar de reden gaat Vervoort niet vissen, kinderen moeten zonder belemmering om een boterham kunnen vragen, maar hij kan het wel raden: thuis is de koelkast leeg.

"Na de zomervakantie werden de effecten van de inflatie steeds duidelijker. Elke dag vroegen kinderen me of er iets te eten is. Ik vertel wat ze kunnen pakken, geef ze een snijplank en een mes en vraag of ze het netjes willen opruimen."

Een ontbijt helpt niet alleen tegen een knorrende maag, het heeft ook een positieve invloed op de schoolprestaties, helemaal als het een gezond ontbijt is, bleek in 2015 uit een onderzoek onder vijfduizend schoolkinderen in het Verenigd Koninkrijk. Zaak dus om kinderen aan een ontbijt te helpen, als het thuis, om wat voor reden dan ook, niet lukt.

Brood voor het hele gezin

Omdat de school vindt dat het ook een taak van de opvoeder is, kunnen ouders zelf ontbijtboxen bij De Polstok ophalen. Dit gebeurt op een tijdstip dat het niet opvalt en via de achterdeur, zodat schaamte minder in de weg zit. "Het hele gezin kan er een hele week van ontbijten. Een deel van het brood is voor de eerste helft van de week, het andere deel moet worden ingevroren. En als er geen vriezer is, krijgen de ouders het advies om de crackers voor het laatst te bewaren." Elke week worden er 35 boxen uitgedeeld – aan 20 procent van alle gezinnen.

Dit is Bijlmer-Oost. Hoe anders ziet de wereld eruit in Oud-Zuid, de Beethovenstraat om precies te zijn. Op een ritje van nog geen halfuur met de fiets vanaf de Bijlmer, 8 kilometer verderop, lunchen de kinderen met sushi. Wie daar rond het middaguur gaat kijken bij Rollingsushi ziet scholieren in en uit lopen met bijvoorbeeld een 'ebi roll met gefrituurde garnaal, avocado, ketchup mayonaise, tonkatsusaus en nori zee-wier' à 3,95 euro. Lode van Hattum, met zijn nog maar 20 jaar de uitbater van deze sushizaak, heeft zijn wortels in Oud-Zuid en kijkt dus niet snel ergens van op, maar soms is ook hij stomverbaasd. "Ik heb ongeveer twintig kinderen die hier elke dag sushi komen eten. Elke dag. Dan denk ik ook weleens: hoeveel zakgeld krijg jij eigenlijk?"

Kansrijk en kansarm zijn burens

De verschillen in de stad zijn enorm en je hoeft maar een wijk in te fietsen om het te zien. Niet zelden zijn kansrijk en kansarm burens van elkaar, neem de riante woningen aan de Valentijnkade in Oost, met de Indische Buurt in de

Ouders halen bij de school een ontbijtbox op, via de achterdeur en op een tijdstip dat het niet opvalt

achtertuint. Of de dijkwoningen van de Nieuwendammerdijk in Noord met volkswijk het Blauwe Zand als achterburens. Enerzijds heeft Amsterdam volgens het CBS 4,4 procent miljonairshuishoudens – hoger dan het landelijk gemiddelde van 3,5 procent. Anderzijds groeit in de stad een op de zes kinderen op van een minimuminkomen.

In Nederland is lang gedacht: er is ongelijkheid – een huisarts verdient immers meer dan een postbezorger – maar we hebben wél gelijke kansen. Dus: als je de hersens hebt en maar hard genoeg werkt, dan kom je er wel, ongeacht waar je vandaan komt. Maar volgens directeur van het Kenniscentrum Ongelijkheid Louise Elffers, laten de cijfers iets heel anders zien: ja, er is ongelijkheid en die mondt uit in ongelijke kansen. "Dus als je een academische opleiding hebt, heb je betere kansen op een goedbetaalde baan, dan kun je vaker een huis kopen en met een koop-huis heb je weer meer kans dat je in een gezonde leefomgeving woont. Dat alles bij elkaar geeft

weer betere ontwikkelingskansen voor de kinderen." Kortom: gunstigere uitkomsten leiden tot gunstigere kansen, die weer leiden tot gunstigere uitkomsten: het telt steeds verder op.

Chronische financiële stress

Je ziet in Amsterdam tegelijkertijd verrijking en verarming, stelt Elffers. "Je ziet dat die kloof zichzelf steeds verder versterkt." Want bij mensen die in relatieve armoede leven, ligt een neerwaartse spiraal op de loer. "Als je veel financiële zorgen hebt, word je in beslag genomen door schulden en kun je niet altijd bezig zijn met de dag na morgen. Bestaansonzekerheid beperkt je mogelijkheden in alle aspecten van het leven. En dat werkt óók door op volgende generaties." Van chronische financiële stress bij de ouders is bijvoorbeeld bekend dat die druk legt op de kinderen, wat kan leiden tot slechtere schoolresultaten, vertelde lector kinderarmoede Mariëtte Lusse van Hogeschool Rotterdam onlangs in deze krant.

Hoe de kloof de stad splt, onderzoekt sinds een jaar het Kenniscentrum Ongelijkheid – waarbinnen de gemeente, de UvA, VU, HvA en Inholland samenwerken. Het kenniscentrum wil ongelijkheid onderzoeken, beschrijven en helpen aanpakken. Niet alleen lopen er verschillende onderzoeken naar bijvoorbeeld de kwetsbare positie van zzp'ers of de ongelijke toegang tot zorg, ook wil het Kenniscentrum in de wijken organiseren dat onderzoekers, hulpverleners en bewoners kennis delen.

Nieuw is het onlinedashboard 'Ongelijkheid in Amsterdam', dat de VU heeft ontwikkeld met onderzoekers van de Erasmus School of Economics, die eerder al kanskaart.nl maakten. Daarin was te zien dat Amsterdam als geheel een rode vlek is als het gaat om het jaarinkomen van dertigers die in Amsterdam zijn opgegroeid en wier ouders een laag inkomen hadden.

